

Δύο ψυχές

γράφει ο
Γιώργος Πολυράκης

Το λιόγερμα του Οκτωβριάτικου δειλινού είχε μίαν ονειρική ποιότητα, καθώς κρατούσε ακόμη τη θέρμη του καλοκαιριού, μυρωμένη από την ανάλαφρη ανάσα του πευκόφυτου βουνού, που πύργωνε, ορθόψηλο, πάνω από το χωριουδάκι.

Ο εφτάχρονος Κωστάκης ανηφόρισε με κόπο ίσαμε το ξάγναντο, στις αρχές του πευκόδασους, και σταμάτησε κοντανασαίνοντας μπροστά στο άδειο, πια, καλύβι. Αφού πήρε μερικές βαθιές ανάσες σήκωσε τον κουβά που είχε κουβαλήσει από τα πηγάδια του χωριού –περισσότερο από ένα χιλιόμετρο απόσταση– και τον άδειασε στη ρίζα της κατάξερης μικρής καρυδιάς. Ύστερα, κάθισε στη μοναδική ψάθινη παλιά καρέκλα που υπήρχε μπροστά στο καλύβι, θέλοντας να ξελαχανιάσει: ο τεράστιος για την ηλικία του, κουβάς που είχε κουβαλήσει γεμάτο, ζύγιζε σχεδόν όσο και το δικό του βάρος.

Είχε περάσει πάνω από μία ώρα κι είχε αρχίσει να σκοτεινιάζει, όταν άκουσε τη μάνα του να τον φωνάζει από την αντίθετη άκρη του χωριού, όπου βρισκόταν το σπίτι τους. “Κωστάκηρηη...”

Ο μικρός σηκώθηκε και πήρε να κατηφορίζει, ρίχνοντας μια τελευταία, θλιμμένη, ματιά στο άδειο καλύβι: ο θεός Αντώνης δεν είχε γυρίσει ούτε σήμερα. Ίσως, όμως, να γυρνούσε αύριο. Ή μεθαύριο. Γιατί ο θεός Αντώνης του είχε πει – και ο Κωστάκης τον είχε πιστέψει– ότι ο άνθρωπος όταν πεθάνει πηγαίνει σ’ έναν άλλο κόσμο, πιο όμορφο από τούτον, ψηλά στον ουρανό κι ότι η ψυχή του γυρίζει συχνά στα μέρη όπου έζησε. Ο Κωστάκης δεν καταλάβαινε τι σόι πράγμα ήταν η ψυχή, τη φανταζόταν όμως ότι θα είχε τη μορφή πουλιού. Αλλιώς πώς θα μπορούσε να κατεβαίνει από τον ουρανό και να ξανανεβαίνει εκεί πάνω; Γι’ αυτό εδώ και δύο μήνες, από τη μέρα που πέθανε ο θεός Αντώνης, δεν είχε ξαναχτυπήσει πουλί με τη σφεντόνα του.

Ο Αντώνης ήταν ένας εικοσάχρονος νέος. Λίγους μήνες πριν, στα μέσα του Μάρτη, είχε γυρίσει στο νησί του από τα βουνά της Μακεδονίας, όπου μαινόταν ακόμη ο εμφύλιος. Είχε γυρίσει

κουβαλώντας τη φυματίωση στα πνευμόνια του, κι από την πρώτη κιόλας μέρα κατάλαβε ότι δεν μπορούσε να μείνει στο πατρικό σπίτι. Δεν του το είπαν καθαρά, μα το κατάλαβε από τον τρόπο τους. Είχε έξι μικρότερα αδέρφια και ο φόβος του χτικιού παραμέριζε κάθε άλλο συναίσθημα. Πικράθηκε βέβαια, ωστόσο, τους δικαιολόγησε. Έτσι, αποσύρθηκε έξω από το χωριό, στις αρχές του πευκόδασους, έφτιαξε ένα καλύβι από κλαδιά πεύκων και ζούσε εκεί. Είχε ανάγκη, άλλωστε, τον καθαρό αέρα. Τα μόνα πράγματα που πήρε μαζί του ήταν ένα τραπεζάκι, μια ψάθινη καρέκλα και το γραμμόφωνό του. Αυτό το γραμμόφωνο που είχε αγοράσει πριν τον πάρουν στο στρατό, πουλώντας ένα κουνάβι που είχε πιάσει σε παγίδα.

Κάθε μέρα η μάνα του του έφερνε φαγητό και νερό, δεν ζύγωνε, ωστόσο, το καλύβι. Έκλαιγε η ψυχή της, όμως ήταν αναγκασμένη να κάνει πέτρα την καρδιά της. Δεν την ένοιαζε για τον εαυτό της, φοβόταν όμως να μη μεταφέρει το χτικιό και στα άλλα της παιδιά. Αυτόν τον γιο, έτσι κι αλλιώς, τον είχε πια ξεγράψει. Άφηγε το φαγητό στη ρίζα μιας αχλαδιάς, μακριά από το καλύβι και φώναζε το γιο της. Όταν εκείνος αποκρινόταν, τον ρωτούσε αν ήταν καλά. Ύστερα, μόλις τον έβλεπε να κατηφορίζει κατά το μέρος της, γυρνούσε και έφευγε.

Ο Κωστάκης δεν είχε πλησιάσει ποτέ το καλύβι. Έτρεμε από τον φόβο ότι θα τον έτρωγε ο χτικιάρης. Αυτό ακριβώς του έλεγαν οι γονείς του. Το ίδιο έλεγαν και όλοι οι άλλοι γονείς στα δικά τους παιδιά. Έτσι, κανένας άνθρωπος, μικρός ή μεγάλος, δεν ζύγωνε το μέρος όπου ζούσε ο Αντώνης.

Ένα απομεσήμερο, στα μέσα του Μάη, ο Κωστάκης κυνηγώντας πουλιά με τη σφεντόνα του, βρέθηκε χωρίς να το καταλάβει κοντά στο καλύβι. Δεν είχε δει τη μάνα του Αντώνη να πλησιάζει στην αχλαδιά και ξαφνιάστηκε όταν άκουσε τη φωνή της. Ύστερα, την είδε να φεύγει γρήγορα, μόλις ο γιος της πήρε να κατηφορίζει.

“Παναγία μου” ψιθύρισε ο μικρός. “Φεύγει για

να μη τη φάει...” Λούφαξε πίσω από ένα χαμηλό-κλωνο κυπαρίσσι τρέμοντας από φόβο. “Αν με δει, θα με φάει” σκεφτόταν και, καθώς παρακολουθούσε με διασταλμένα από τρόμο μάτια τον Αντώνη να βαδίζει προς την αχλαδιά, ψιθύριζε όλα τα ξόρκια για ξωτικά που είχε μάθει από τη μητέρα του.

Ο Αντώνης πήρε στο ένα χέρι το φαγητό και το νερό στο άλλο και κίνησε να επιστρέψει στο καλύβι του. Πριν όμως κάνει λίγα βήματα, τον έπιασε δυνατός βήχας. Την άλλη στιγμή από το στόμα του πετάχτηκε αίμα. Πολύ αίμα.

Ο Κωστάκης σοκαρισμένος στην αρχή και εκπληκτος στη συνέχεια τον είδε να γονατίζει, να αφήνει κάτω φαγητό και νερό και να ξεσπά σε κλάμα. Στ’ αυτιά του έφτασε μια τρεμάμενη φωνή: “Χριστέ μου, βοήθησέ με...”

Πέρασαν αρκετές στιγμές έτσι. Ο Αντώνης εξακολουθούσε να κλαίει, γονατισμένος στο χώμα κι ο Κωστάκης τον παρακολουθούσε κρυμμένος πίσω από το κυπαρίσσι. Ένα παράξενο συναίσθημα είχε γεννηθεί, ξαφνικά, μέσα του κι είχε διώξει εντελώς το φόβο που ένιωθε πριν από λίγο.

Άξαφνα, σαν να τον τσίμπησε φίδι, ο μικρός τινάχτηκε πάνω, βγήκε από την κρυψώνα του κι έτρεξε κατά το μέρος του Αντώνη.

“Θείο” είπε μόλις έφτασε κοντά του “σήκω πάνω...” Τον έπιασε από τους ώμους, στύλωσε στο χώμα τα αδύνατα ποδαράκια του και βάλθηκε να τον τραβά...

Ο Αντώνης γύρισε πάνω του ένα βλέμμα γεμάτο έκπληξη. Ύστερα ανορθώθηκε. Κοίταξε το παιδί και προσπάθησε να χαμογελάσει.

“Σ’ ευχαριστώ λεβέντη μου... Ο Κωστάκης δεν είσαι;”

“Ναι, θείο...”

“Μπράβο Κωστάκη, μεγάλωσες, έγινες άντρας σωστός”. Έσκυψε να πάρει το φαγητό, μα ο Κωστάκης τον πρόλαβε.

“Άσε θείο, θα το πάρω εγώ...”

Βαδίζοντας μπροστά το παιδί και πίσω ο άντρας, έφτασαν στο καλυβάκι. Ο Αντώνης έριξε το μισό νερό στη ρίζα μιας μικρής καρυδιάς που είχε φυτέψει πριν από ένα μήνα, ύστερα κούρδισε το γραμμόφωνο κι έβαλε ένα δίσκο να παίζει.

“Κάτσε Κωστάκη ν’ ακούσεις όμορφα τραγούδια...”

Έδειχνε ξαφνικά, πολύ χαρούμενος. Μιλούσε συνέχεια. Κι ο Κωστάκης είχε συνειδητοποιήσει

μέσα σε λίγα λεπτά, ότι ο άνθρωπος αυτός δεν έτρωγε παιδιά. Του κακοφάνηκε που οι μεγάλοι του έλεγαν ψέματα και δεν κατανοούσε το λόγο. Όπως δεν κατανοούσε γιατί ο άλλος έδειχνε τόσο χαρούμενος. Χρειάστηκε να περάσουν πολλά χρόνια για να καταλάβει ότι αιτία της χαράς του ήταν η ανθρώπινη παρουσία δίπλα του. Έστω κι αν ήταν η παρουσία ενός εφτάχρονου παιδιού.

“Θείο, γιατί όλοι στο χωριό σε λένε χτικιάρη;”

Είδε να σβήνει το χαμόγελο από τα χείλη του άντρα. Είδε και την έκφραση που απλώθηκε στο πρόσωπό του, μα δεν ήξερε ότι αυτή η έκφραση καθρέφτιζε τον πόνο και τη θλίψη που η παιδική αθωότητα έκανε να ξεπηδήσουν από την αντρική ψυχή.

“Γιατί είμαι άρρωστος, χαρώ το. Γι’ αυτό”.

“Και τι χρειάζεται για να γίνεις καλά;”

“Καθαρός αέρας, φάρμακα και καλό φαί”.

Ο μικρός μπερδεύτηκε ξαφνικά. Δεν είχε καμία απορία για τα φάρμακα και το καλό φαγητό, αλλά δεν μπορούσε να καταλάβει την έννοια του καθαρού αέρα. Αποφάσισε να ρωτήσει γι’ αυτά που καταλάβαινε.

“Έχεις φάρμακα;”

“Έχω. Μου δώσανε πολλά στο νοσοκομείο”.

“Καλό φαί, έχεις;”

Ο νέος χαμογέλασε. Ένα χαμόγελο πικρό.

“Πού να το βρεις το καλό φαί, Κωστάκη... Αυτή η αρρώστια θέλει να τρως συχνά κρέας. Και στο χωριό μας, όπως ξέρεις, τρώμε κρέας τα Χριστούγεννα, τη Λαμπρή κι άλλες δυο - τρεις φορές το χρόνο...”

Μέχρι τότε ο Κωστάκης δεν είχε καταφέρει ποτέ να χτυπήσει κάποιο πουλί με τη σφεντόνα του. Τα άλλα παιδιά στο χωριό τον περιγελούσαν και τον έλεγαν “αδέξιο” και “ανίκανο”. Κι εκείνος έψαχνε την ευκαιρία να τους αποδείξει το αντίθετο.

Τη μέρα που σκότωσε, επιτέλους το πρώτο πουλί, ένα σπουργίτι, δεν έκανε αυτό που τόσο καιρό είχε στο μυαλό του: δεν πήγε να κοκορευτεί στους φίλους του. Ούτε που του πέρασε μια τέτοια ιδέα από τη σκέψη του. Κρατώντας το σκοτωμένο πουλί, έφτασε τρέχοντας στο καλυβάκι.

“Θείο Αντώνη, κοίτα να δεις τι σου έφερα” είπε, λάμποντας ολόκληρος από χαρά.

“Τι είναι αυτό Κωστάκη;”

“Ένα πουλί που σκότωσα. Ψήσε το να το φας.

Θα κυνηγώ κάθε μέρα κι όσα πουλιά θα σκοτώνω, θα σου τα φέρνω, να τρως κρέας, να γίνεις κα-

λά”.

Είδε τον άρρωστο να ξεσπά σε κλάμα. Τον είδε να κάνει μία κίνηση, σαν να ήθελε να τον αγκαλιάσει, μια κίνηση που δεν την αποτόλμησε τελικά...

Τη μέρα που πέθανε ο Αντώνης, όλο το χωριό τον συνόδεψε στην τελευταία του κατοικία. Μαζί και ο Κωστάκης. Έβλεπε τη μάνα του Αντώνη να κλαίει, τραβώντας τα μαλλιά της, έβλεπε και πολλές άλλες γυναίκες και πολλούς άνδρες να κλαίνε κι επαναστατούσε μέσα του. Γιατί έκλαιγαν όλοι αυτοί, αφού κανείς δεν αγαπούσε τον θείο Αντώνη;

Ο ίδιος όμως ήξερε πολύ καλά γιατί έκλαιγε. Έκλαιγε γιατί αν δεν ήταν τόσο αδέξιος και ανίκανος κυνηγός, θα σκότωνε πολλά πουλιά. Και τότε ο θείος Αντώνης θα είχε μπόλικο κρέας και δεν θα πέθαινε...

Από την επόμενη, κάθε απόγευμα πήγαινε στο καλυβάκι, καθόταν στην ψάθινη καρέκλα και περίμενε. Δεν ήξερε τι ακριβώς ήταν εκείνο που περίμενε, όμως εξακολουθούσε να πηγαίνει. Κι όταν πλησίαζε να νυχτώσει, κοίταζε τα πρώτα αστέρια πιστεύοντας ότι από κάπου εκεί ψηλά τον έβλεπε ο θείος Αντώνης. Άλλωστε, ήταν σίγουρος για ένα πράγμα: αν ποτέ κατέβαινε η ψυχή του θείου Αντώνη ή και ο ίδιος, σ’ αυτό το μέρος θα ερχόταν, αφού πουθενά αλλού στο χωριό δεν τον ήθελαν όσο ζούσε.

Ένα μήνα αργότερα παρατήρησε ότι η μικρή καρδιά είχε ξεραθεί τελείως. Στενοχωρήθηκε

και ντροπιάστηκε που δεν σκέφτηκε ποτέ να την ποτίσει. Όμως, μπορεί να μην ήταν ακόμη πολύ αργά. Αν την πότιζε κάθε μέρα, μπορεί να ξανάβγαζε πάλι φύλλα. Άλλωστε, ο θείος Αντώνης δεν έλεγε ότι και τα δέντρα έχουν ψυχή;

Άρχισε έτσι, να κουβαλά νερό από τα πηγάδια και να ποτίζει κάθε απόγευμα την ξερή καρδιά. Και κάθε φορά που έφτανε, κοίταζε μήπως και δει το πρώτο φυλλαράκι. Όπως έκανε και τούτο το δειλινό του Οκτώβρη...

“Κωστάκηρη...”

Η φωνή της μάνας του έσκισε άλλη μια φορά του δειλινού. Όμως ο μικρός δεν αποκρίθηκε. Ούτε κι έδωσε καμία σημασία.

Τα πόδια του είχαν ριζώσει ξαφνικά στο έδαφος και τα αθά παιδικά του μάτια είχαν ανοίξει διάπλατα, καθώς είχαν καρφωθεί στο παράξενο, μεγάλο πουλί που, μια στιγμή πριν, είχε έρθει μ’ ένα δυνατό φτεροκόπημα κι είχε καθίσει σ’ ένα κλαδί του πεύκου, πάνω από το καλύβι.

Ο Κωστάκης γνώριζε όλα τα πουλιά, σαν αυτό όμως δεν είχε ξαναδεί. Δεν φαινόταν να φοβάται από την παρουσία του παιδιού κοντά του κι είχε κάτι μεγάλα μάτια, που για μια στιγμή του φάνηκαν ανθρώπινα.

“Η ψυχή του θείου Αντώνη” ψιθύρισε ο μικρός.

Ένωσε την καρδιά του να χτυπά άτακτα στο στήθος του, μα νόμισε ότι ήταν φτεροκόπημα της δικής του ψυχούλας.